

Review Paper

Evaluating the consequences of the livestock removal from forests in Iran: a meta-synthesis (systematic review and grounded theory-based analysis)

Amin Mohammadi Ostadkalayeh^{*,1} and Mohammad Reza Rahmani Rad²

1,*- (Corresponding author) Assistant Professor, Faculty of Agriculture and Natural Resources, Gonbad Kavous University, Gonbad Kavous, I. R. Iran. (aminmohammadi@gonbad.ac.ir)

2- Independent Researcher, PhD in Rangeland Management, Gonbad Kavous University, Golestan, I. R. Iran. (omid.shaft.91@gmail.com)

Received: 22 September 2025

Revised: 23 October 2025

Accepted: 26 October 2025

Extended Abstract

Background and Objective: Deforestation and the conversion of forest and rangeland into other ecosystems have emerged as a global crisis, showing a concerning upward trend particularly during the twentieth century. Research indicates that 87% of degradation factors in Iran's natural resources are anthropogenic (human-induced), while only 13% are attributed to natural causes. Key human factors include overgrazing and the destructive impacts of livestock farmers and forest dwellers in Northern Iran. The significant reduction in Iran's forest area over recent decades has prompted environmental management to implement control measures to halt this degradation. One such policy is the "Livestock Removal Plan" from Northern forests, which involves the resettlement of forest dwellers to other regions. Evidence suggests that the relocation and resettlement of these rural forest dwellers, conducted without comprehensive and detailed assessments, has resulted in various economic, social, environmental, and physical consequences.

Material and Methods: This study employs a meta-synthesis approach (combining systematic review and Grounded Theory) to examine the impacts of the Livestock Removal Plan on the affected communities. The search strategy involved a comprehensive investigation using keywords such as "Livestock Removal," "Forest Dwellers," and "Livestock Management," individually and in combination using Boolean operators (AND, OR, NOT). Searches were conducted across five major scientific indexing databases, including Ensani, IranDoc, Magiran, Noormags, and SID (Scientific Information Database), as well as Google Scholar. Inclusion criteria encompassed all Persian-language research articles published between 2002 and 2022 (1381-1401 SH) that included the term "Livestock Removal Plan" in their titles. Exclusion criteria included conference abstracts and review articles. This specific timeframe was selected to ensure the use of recent and up-to-date data. A total of 17 articles were initially retrieved. After applying inclusion criteria and screening titles, 10 articles were excluded due to duplication or lack of alignment with the research objectives. The full texts of the remaining seven articles were imported into MAXQDA software for coding. Finally, the conceptual model of the Grounded Theory was developed by systematically implementing its five-step process, linking codes through open, axial, and selective coding.

Results: One of the most significant consequences of implementing the "Livestock Removal Plan" and the subsequent resettlement in the studied areas is the transformation of a productive rural community into a consumerist urban society. Abandoning original settlements and relocating to new

areas has resulted in the abandonment and loss of rural production facilities. According to the results, the plan has led to a substantial increase in the cost of living; settling in new locations, coupled with the requirements of urban life, has escalated household expenses. Furthermore, the relocation has altered the villagers' lifestyle, leading to a decline in their traditional spirit of contentment (frugality). The incompatibility of the new living environment with rural livelihood patterns—where life and production are intrinsically linked to the surrounding nature—is another major outcome of this resettlement. The research findings indicate various "subjective-objective" shifts within the rural "milieu." In the economic and livelihood sphere, these changes manifest as "increased living costs" and decreased self-sufficiency due to urban requirements and lifestyle changes. Ultimately, the inability to continue agricultural and livestock activities has transitioned a formerly productive society into a consumer-based one.

Conclusion: Resettlement is far more complex than merely providing new housing for displaced populations. It necessitates the reconstruction of social networks, political affiliations, and livelihood systems. These connections are deeply embedded in cultural, social, economic, and environmental frameworks. Moreover, these bonds are symbolized by tangible and intangible cultural markers inseparably linked to specific locations, making their replication in new settlements exceptionally difficult.

Keywords: Livestock exit, Resettlement, Systematic review, Grounded theory, Iran.

How to Cite This Article: Mohammadi Ostadkalayeh, A., & Rahmani Rad, M. R. (2026). Evaluating the consequences of the livestock removal from forests in Iran: a meta-synthesis (systematic review and grounded theory-based analysis). *Forest Research and Development*, 11(4), 583-599. DOI: [10.30466/jfrd.2025.56573.1782](https://doi.org/10.30466/jfrd.2025.56573.1782)

Copyright ©2024 Mohammadi Ostadkalayeh & Rahmani Rad Published by Urmia University.

This work is licensed under a [Creative Commons Attribution 4.0 International License](https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/), which allows users to read, copy, distribute, and make derivative works for non-commercial purposes from the material, as long as the author of the original work is cited properly.

ارزیابی پیامدهای طرح خروج دام از جنگل در ایران: یک فراترکیب (مرور نظام‌مند و تحلیل مبتنی بر نظریه بنیانی)

امین محمدی استاد کلايه*^۱ و محمدرضا رحمانی راد خرفکلی^۲

۱- استادیار، گروه جغرافیا و برنامه‌ریزی روستایی، دانشگاه گنبدکاووس، گلستان، ایران. (aminmohammadi@gonbad.ac.ir)

۲- محقق مستقل، دانش آموخته دکتری مدیریت مرتع، دانشگاه گنبدکاووس، گلستان، ایران. (omid.shaft.91@gmail.com)

تاریخ پذیرش: ۱۴۰۴/۰۸/۰۴

تاریخ بازنگری: ۱۴۰۴/۰۸/۰۱

تاریخ دریافت: ۱۴۰۴/۰۶/۳۱

چکیده مبسوط

مقدمه و هدف: جنگل‌زدایی و تغییر کاربری اراضی جنگلی و مرتعی به دیگر اشکال بوم‌سازگان به‌عنوان یک بحران جهانی مطرح است که به‌ویژه در طی قرن بیستم روند رو به رشد و نگران‌کننده‌ای داشته است. بر اساس بررسی‌های انجام شده ۸۷ درصد از عوامل تخریب در منابع طبیعی کشور، انسانی و تنها ۱۳ درصد عوامل طبیعی است که از مهم‌ترین عوامل انسانی می‌توان به چرای بی‌رویه و اثرات ناشی از تخریب توسط دامداران و جنگل‌نشینان در جنگل‌های شمال کشور اشاره کرد. کاهش قابل ملاحظه وسعت جنگل‌ها در ایران در دهه‌های گذشته، مدیریت محیط‌زیستی کشور را به اجرای اقدامات کنترلی برای جلوگیری از ادامه روند تخریب جنگل وا داشته است. یکی از این اقدامات اتخاذ سیاست خروج دام و دامدار از جنگل در شمال کشور و اسکان مجدد در دیگر نواحی است. بررسی‌های به‌عمل آمده بیانگر آن است جابجایی روستاییان جنگل‌نشین و اسکان مجدد آنها در طرح ذکرشده، بدون انجام بررسی‌های دقیق و جامع، تبعات مختلف اقتصادی، اجتماعی، زیست محیطی و کالبدی را در پی داشته است.

مواد و روش‌ها: در این پژوهش برای بررسی اثرهای اجرای طرح خروج دام بر جوامع مشمول طرح، از روش فراترکیب (ترکیب مرور سیستماتیک و نظریه بنیانی) استفاده شده است. راهبرد جست و جوی مقالات به این شکل بود که با استفاده از کلید واژه‌های "خروج دام"، "جنگل‌نشینان" و "ساماندهی دام"، به‌صورت مجزا و ترکیبی با استفاده از راهبردهای OR, AND NOT، جستجوی جامعی از طریق پنج پایگاه اینترنتی نمایه‌کننده مقالات علمی شامل "Ensani"، "IranDoc"، "Magiran"، "Noormags"، "SID" (پایگاه مرکز اطلاعات علمی جهاد دانشگاهی) و همچنین موتور جستجوی "Google Scholar" انجام شد. معیارهای ورود شامل کلیه مقالات پژوهشی چاپ‌شده به زبان فارسی در بازه زمانی ۱۳۸۱ تا ۱۴۰۱ بود که از واژه طرح خروج دام در عنوان استفاده کرده بودند. همچنین، معیارهای خروج شامل خلاصه مقالات کنفرانس‌ها و مقالات مروری بود. دلیل انتخاب این بازه زمانی استفاده از بررسی‌های جدید و بروز بود.

مجموع ۱۷ مقاله از پایگاه‌های داخلی در جستجوها یافت شد. سپس معیارهای ورود برای عناوین مقالات اعمال شد. ۱۰ مقاله به دلیل تکراری بودن و یا عدم انطباق مقاله با اهداف پژوهش حذف شدند. متن کامل هفت مقاله باقی‌مانده برای رمزگذاری وارد نرم‌افزار Maxqda شدند. با اجرای نظام‌وار پنج مرحله روش نظریه بنیانی و با پیوند دادن کدها (کدگذاری باز، کدگذاری محوری و کدگذاری انتخابی)، مدل مفهومی روش نظریه بنیانی تهیه شد.

یافته‌ها: یکی از مهم‌ترین پیامدهای اجرای طرح خروج دام از جنگل و اسکان مجدد در نواحی مورد بررسی تبدیل شدن جامعه تولیدکننده روستایی به جامعه مصرف‌کننده شهری است. ترک مکان سکونت و اسکان در محل جدید سبب بدون استفاده ماندن و ازدست‌رفتن امکانات تولیدی در روستا شده است. براساس نتایج بررسی، از پیامدهای طرح خروج دام از جنگل و اسکان مجدد افزایش هزینه‌های زندگی است. استقرار در مکان جدید در کنار الزامات زندگی شهری به ازدیاد هزینه‌های زندگی منجر شده است. همچنین جابجایی روستاییان به تغییر سبک زندگی و در نتیجه کاهش روحیه قناعت در آنها منجر شده است. وجود ناسازگاری فضای زیست جدید با الگوی معیشت روستایی که در آن بستر زندگی و تولید در ارتباط تنگاتنگ با محیط پیرامون و طبیعت است، از پیامدهای جابجایی سکونتگاه‌های روستایی است. نتایج پژوهش بیانگر وقوع تغییرات متنوع "ذهنی-عینی" در "زیست محیط" روستایی منطقه است. تغییرات مذکور در حوزه اقتصاد و معیشت روستاییان "افزایش هزینه‌های زندگی" و کاهش قناعت یعنی در اثر استقرار مکان جدید در کنار الزامات زندگی شهری و تغییر سبک زندگی بوده است. همچنین عدم امکان ادامه فعالیت‌های کشاورزی و دامداری، جامعه تولیدکننده را به یک جامعه مصرف‌کننده مبدل کرده است.

نتیجه‌گیری: موضوع اسکان مجدد بسیار پیچیده‌تر از صرفاً فراهم کردن مسکن جدید برای بازماندگان است. این امر مستلزم بازسازی شبکه‌های اجتماعی، وابستگی‌های سیاسی و روش‌های امرار معاش است. این ارتباطات عمیقاً در بافت‌های فرهنگی، اجتماعی، اقتصادی و محیطی ریشه دوانده است. علاوه بر این، این پیوندها توسط نشانگرهای فرهنگی ملموس و ناملموس که به‌طور جدایی‌ناپذیری با مکان‌های خاص مرتبط هستند، نمادین می‌شوند و تکرار آنها را در سکونتگاه‌های جدید دشوار می‌کنند.

واژه‌های کلیدی: خروج دام، اسکان مجدد، فراترکیب، نظریه بنیانی، ایران.

ناممکن کرده است (Dikmen, 2018; Shi et al., 2022). بررسی پیامدهای معیشتی طرح‌های اسکان مجدد در گذشته، از مؤثرترین راه‌ها برای افزایش آمادگی و پیشگیری از تکرار پیامدهای منفی در اجرای پروژه‌های مشابه به‌شمار می‌رود (Dikmen 2018; Yang et al. 2020; Xu et al. 2022; Yang and Qian Piggott- (2021; Piggott-McKellar et al. 2020 McKellar et al. 2020 با مرور نظام‌مند ۲۰۳ مقاله اقدام به تجزیه و تحلیل اثرهای اسکان مجدد ناشی از تغییرات اقلیمی بر معیشت جوامع جابجا شده پرداختند. یافته‌ها نشان داد که اسکان مجدد بهبود شرایط فیزیکی جوامع را به‌دنبال داشته است، این درحالی است که شرایط طبیعی، اجتماعی، اقتصادی، انسانی و فرهنگی جوامع جابجا شده وضعیت نسبت به قبل بدتر شده است.

جنگل‌زدایی و تغییر کاربری اراضی جنگلی و مرتعی به دیگر اشکال بوم‌سازگان به‌عنوان یک بحران جهانی مطرح است که به‌ویژه در طی قرن بیستم روند رو به رشد و نگران‌کننده‌ای داشته است (Heineman et al., 2015; Schua et al., 2015; Omisore, 2018; Bazgir et al., 2020; Fayaz et al, 2021; Fischer et al., 2020; Roba et al., 2021).

با وجود کاهش سرعت تخریب و ازدست‌رفتن جنگل‌ها، با این حال مساحت جنگل‌های جهان همچنان در حال کاهش است. نرخ تلفات خالص سالانه جنگل از ۷/۸ میلیون هکتار در دهه ۱۹۹۰ به ۴/۷ میلیون هکتار بین سال‌های ۲۰۱۵ و ۲۰۲۰ کاهش یافته است (FAO, 2015; Nesha et al, 2021; Mohammadi (Ostadkalayeh et al, 2024). براساس بررسی‌های انجام‌شده، ۸۷ درصد از عوامل تخریب در منابع طبیعی کشور، انسانی و تنها ۱۳ درصد عوامل طبیعی است، که از مهم‌ترین عوامل انسانی می‌توان به چرای بی‌رویه و اثرهای ناشی از تخریب توسط دامداران و جنگل‌نشینان

اسکان مجدد یا جابجایی سکونتگاهی بازتابی از اجرای به‌گزینی استقرار مجدد جمعیت روستایی برای بهبود بخشی به فعالیت‌های تولیدی و نیز بهسازی استانداردهای زندگی مطرح شده است (Mohammadi Ostadkaleh et al. 2015; Yeboah et al. 2020; Lavaei Adaryani et al. 2019; Mamude and Alemu, 2021; Yang et al. 2020; بررسی پدیده اسکان مجدد در کشورهای درحال توسعه نشانگر این است که پدیده مذکور بیشتر به یک یا چند دلیل از قبیل رویارویی با حوادث طبیعی، اجرای برنامه‌های توسعه روستایی و دلایل سیاسی امنیتی ایجاد می‌شود (Cernea 2008; Niyasati and Garakani 2020;) Perera 2014; Abera et al. 2020; Hunde et al. 2021). در بین شیوه‌های مختلف اسکان مجدد، شیوه تجمع و ادغام که دارای مزیت‌های در ارایه امکانات و خدمات است، نظر متولیان و دست‌اندرکاران عمران و توسعه روستایی را بیشتر به خود جلب کرده است (Babaei et al. 2020; Ma et al. 2020; Mohammadi (Ostadkalayeh et al. 2022; Wang 2022). بینش حاکم بر اجرای طرح‌های تجمع و ادغام (صرفه‌جویی اقتصادی) برای ارایه خدمات سبب شده است که پیامد-های اقتصادی، اجتماعی-فرهنگی، زیست-محیطی و غیره آن کمتر مورد توجه قرار گیرد؛ از این‌رو، این عدم توجه سبب شده است که به‌کارگیری و اجرای طرح‌های تجمع و ادغام بعضاً با پیامدهای سوء اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی، کالبدی و غیره همراه شود (Vanclay, 2017; Hay et al, 2019; Yankson et al, 2018; Milgroom and Ribot 2020; Firouzniya et al. 2012; Wilmsen and Webber 2015; Lo and Wang 2018) در واقع عدم سازگاری برخی از طرح-های تجمع و ادغام با ویژگی‌های فضایی- مکانی مناطق روستایی و همچنین پیامدهای نامطلوب آن، تعمیم و گسترش آنها را به سایر مناطق روستایی

Fazeli and 2008; Saeidi and Najafi; 2011 Mohammadi Parsa, 2014; Mahboobi and Teimouri 2021)، این موضوع لزوم بررسی دقیق این فرایند را از دیدگاه جامعه‌شناسی و ارائه راهکاری برای اجرای بهتر و موفق‌تر این طرح نمایان می‌سازد (Rajabloo et al, 2023; Motamed and Ghorbani, 2021). در این راستا، سال‌های متمادی است که پژوهش‌گران به بررسی و ارزیابی پیامدهای گوناگون طرح ساماندهی خروج دام توجه کرده‌اند و پژوهش‌های مختلفی را به انجام رسانده‌اند.

Shi et al, 2022 با بررسی برنامه اسکان مجدد ESPAR در کشور چین ضمن تاکید بر تامین زیرساخت‌های ضروری و فرصت‌های شغلی جوامع جابجا شده، نتیجه‌گیری کردند، حمایت‌های بعدی برای خانوارهای نقل مکان داده شده مطابق با ویژگی‌های مختلف هر خانوار و فعالیت‌های معیشتی آتی مردم انجام شود. Hay et al, 2018 با بررسی مروری ادبیات اسکان مجدد و جابجایی‌های ناشی از ساخت سد نتیجه‌گیری کردند، اولین گام در اسکان مجدد موفق، جبران دارایی‌های از دست‌رفته جمعیت جابجا شده است. Vanclay, 2017 در پژوهشی تحت عنوان جابجایی و اسکان مجدد ناشی از پروژه: از خطرات فقیر شدن به فرصتی برای توسعه، ضمن تاکید بر عدم توجه به سیاست‌های بانک جهانی و استانداردهای بین‌المللی، نتیجه‌گیری کردند، دولت‌ها اغلب بدون توجه به موضوع مشارکت جوامع محلی در اجرای پروژه‌های اسکان مجدد، رویه‌های سلب مالکیت را اجرا می‌کنند.

براساس بررسی‌های اجتماعی و اقتصادی جنگل‌های شمال کشور در حوزه استان گلستان ۲۷۸ آبادی در داخل و حاشیه جنگل وجود دارد و همچنین تعداد ۳۴۰۰ دامدار به صورت موقت و دائم از جنگل استفاده

در جنگل‌های شمال کشور اشاره کرد (Khoonsiavashan et al, 2021; Jahed et al, 2024). کاهش قابل ملاحظه وسعت جنگل‌ها در ایران از ۱۸ میلیون هکتار به حدود ۱۲ میلیون هکتار در دهه‌های گذشته، مدیریت زیست محیطی کشور را به اجرای اقدامات کنترلی برای جلوگیری از ادامه روند تخریب جنگل وا داشته است (Mahdavi et al, 2018; Koch et al, 2020). از مهم‌ترین این اقدامات می‌توان به اجرای سیاست خروج دام و دامداران از جنگل‌های شمال کشور و اسکان مجدد آنان در مناطق دیگر اشاره کرد؛ سیاستی که از سال ۱۳۶۹ تاکنون به اجرا درآمده است. براساس این طرح مقرر شد تا کلیه واحدهای دامداری در جنگل (با بیش از ۳۰ واحد دامی) و تمام آبادی‌های کمتر از بیست خانوار در تمام مناطق جنگلی شمال و همچنین در مناطق حساس و بحرانی خانوارهای با کمتر از ۳۰ واحد دامی و یا آبادی‌های بیش از ۲۰ خانوار همراه با دام‌های موجود آنها پس از تأیید سازمان جنگل‌ها، مراتع و آبخیزداری با به‌کارگیری کمک‌های دولتی در چارچوب دستورالعمل مربوطه از مناطق جنگلی خارج کردند (Badrifar and Haqzad, 2007). از اهداف مهم این طرح می‌توان به تسریع در زادآوری و زادآوری طبیعی جنگل، حذف عوامل اصلی تخریب، متوقف کردن سیر قهقرایی جنگل، فراهم آوردن زمینه‌های افزایش تولید، بازسازی مناطق کم پوشش، کمک به تغییر الگوهای اقتصادی و معیشتی جوامع جنگل‌نشین و حذف دامداری سنتی و کم بازده اشاره کرد (Rahimian and Irvani 2016).

بررسی‌های به‌عمل‌آمده بیانگر آن است جابجایی روستاییان جنگل‌نشین و اسکان مجدد آنها در طرح فوق‌الذکر بدون انجام بررسی‌های دقیق و جامع، تبعات مختلف اقتصادی، اجتماعی، زیست محیطی و کالبدی را در پی داشته است (Azimi and Amiri Lamar

می‌کنند، از این‌رو، بررسی‌های اجتماعی اقتصادی بر روی خانوارهایی که مشمول طرح ساماندهی خروج دام قرار گرفتند، لازم و ضروری است (Rajabloo et al, 2023).

با وجود وجود پژوهش‌های متعدد در زمینه پیامدهای طرح خروج دام، تاکنون مرور نظام‌مند و فراترکیبی همراه با تحلیل نظریه بنیانی انجام نشده بود. نوآوری این پژوهش در ترکیب این دو روش و ارائه مدلی مفهومی است. سوال اصلی این بررسی، این است که اجرای طرح ساماندهی خروج دام از جنگل چه تاثیری را بر جوامع مشمول طرح داشته است. از این‌رو، در این پژوهش تلاش شد، در چارچوب یک پژوهش علمی، اقدام به ارزیابی اثرهای اقتصادی و اجتماعی طرح ساماندهی خروج دام شود. هدف این بررسی ارزیابی اثرهای اجرای طرح خروج دام از جنگل با استفاده از رهیافت فراترکیب است.

مواد و روش‌ها

در این پژوهش برای بررسی اثرهای اجرای طرح خروج دام بر جوامع مشمول طرح از روش ترکیبی مرور سیستماتیک و نظریه بنیانی استفاده شد. این شامل استفاده از فرآیند مرور سیستماتیک برای جمع‌آوری و ترکیب شواهد و سپس اعمال اصول نظریه بنیانی برای تجزیه و تحلیل آن شواهد و ایجاد بینش‌های نظری است. ترکیب مرور سیستماتیک و نظریه بنیانی یک رویکرد پژوهشی نوآورانه است که به دنبال ایجاد نظریه از طریق ترکیب داده‌های حاصل از مرور سیستماتیک مقالات و روش کیفی نظریه بنیانی است. این روش به‌ویژه برای پژوهش‌هایی که در آنها دانش موجود محدود است و نیاز به توسعه نظریه‌های جدید وجود دارد، مفید است. برای نیل به این هدف اقدام به اجرای مراحل زیر شد:

مرحله ۱) تهیه سوالات پژوهش بود. در مرور فعلی، در گام اول به تعریف پرسش مرور و نیز تعریف معیارهای شمول بررسی‌ها و پژوهش‌های موجود پرداخته شد. این پژوهش با پرسشی کلیدی آغاز شد: مهم‌ترین اثرهای اجرای طرح ساماندهی خروج دام از جنگل چیست؟

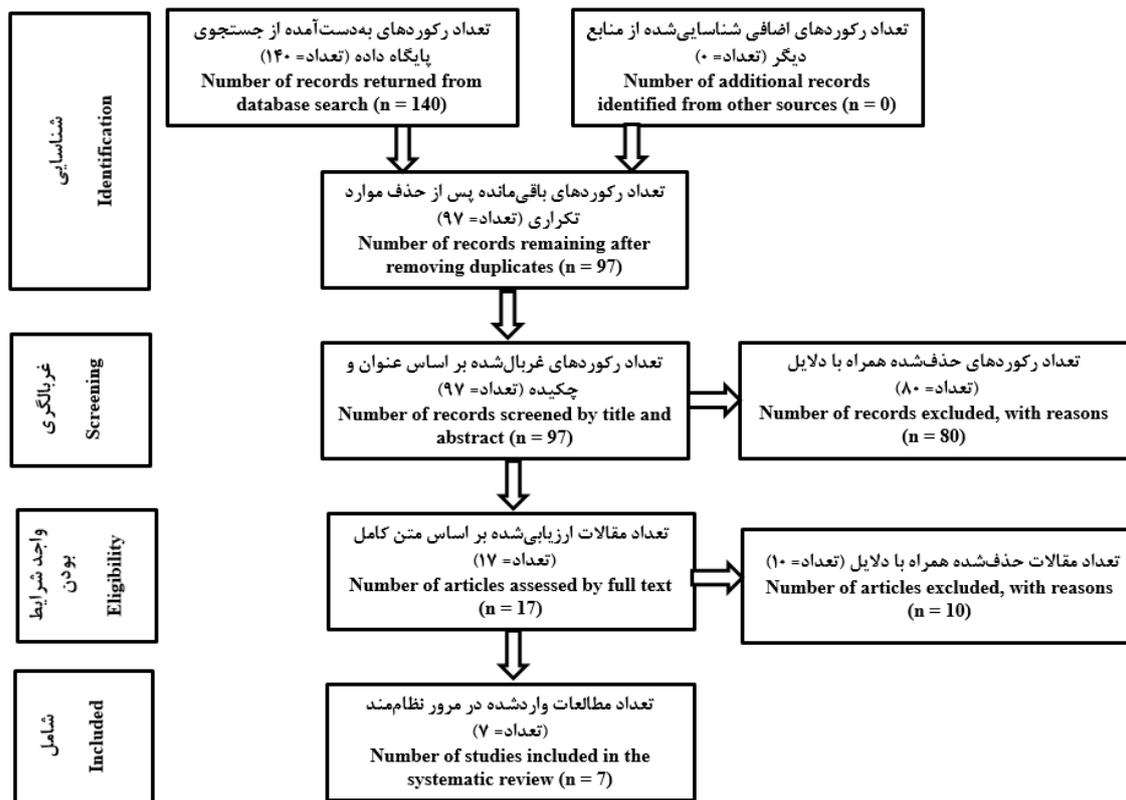
مرحله ۲) کلید واژه‌های مرتبط و برنامه‌ریزی برای جستجو در پایگاه‌های اطلاعاتی بود. استراتژی جست و جوی مقالات به این شکل بود که با استفاده از کلید واژه‌های "خروج دام"، "جنگل‌نشینان" و "ساماندهی دام"، به صورت مجزا و ترکیبی با استفاده از استراتژی‌های OR, AND NOT, جستجوی جامعی از طریق پنج سایت نمایه‌کننده مقالات علمی شامل "Enساني"، "IranDoc"، "Magiran"، "Noormags"، "SID" (پایگاه مرکز اطلاعات علمی جهاد دانشگاهی) و همچنین موتور جستجوی "Google Scholar" انجام گرفت.

مرحله ۳) معیارهای ورود و خروج مقالات تعیین شدند. معیارهای ورود شامل کلیه مقالات پژوهشی چاپ شده به زبان فارسی در بازه زمانی ۱۳۸۱ تا ۱۴۰۱ بود که از واژه طرح خروج دام در عنوان استفاده کرده بودند. همچنین، معیارهای خروج شامل خلاصه مقالات کنفرانس‌ها و مقالات مروری بود. دلیل انتخاب این بازه زمانی استفاده از بررسی‌های جدید و بروز بود.

مرحله ۴) انتخاب بررسی‌های واجد شرایط بود. در مجموع ۱۷ مقاله از پایگاه‌های داخلی در جستجوها یافت شد. سپس معیارهای ورود برای عناوین مقالات اعمال شد، ۱۰ مقاله بخاطر تکراری بودن و یا عدم انطباق مقاله با اهداف پژوهش حذف شدند. متن کامل هفت مقاله باقی‌مانده به‌طور کامل بررسی شدند. به دلیل محدود بودن تعداد مقالات در این

نمونه، ابزارهای پژوهش و یافته‌های پژوهش استخراج و ثبت شد، سپس داده‌های مقالات انتخاب شده توسط دو پژوهشگر به‌طور مستقل وارد جدول شد (شکل ۱). فلوجارت فرایند انتخاب مقالات بانک‌های اطلاعاتی را مبتنی بر دیاگرام PRISMA نشان می‌دهد.

حوزه، شرط انتخاب مقالات مبتنی بر ارزیابی کیفی آنها اعمال نشد و تمام مقالات مرتبط وارد پژوهش شدند. با استفاده از یک جدول توصیفی اطلاعات موجود در بررسی‌ها مانند نام نویسنده یا نویسندگان، سال انتشار، مکان پژوهش، نوع پژوهش، هدف پژوهش، تعداد

شکل ۱- مراحل گزینش پژوهش‌ها

Figure 1. Flowchart of the selection process

با استفاده از روش نظریه بنیانی و با به‌کارگیری نسخه ۱۰ نرم‌افزار مکس کیودا، متن مقالات منتخب در سه مرحله کدگذاری باز، محوری و انتخابی مورد تحلیل قرار گرفت.

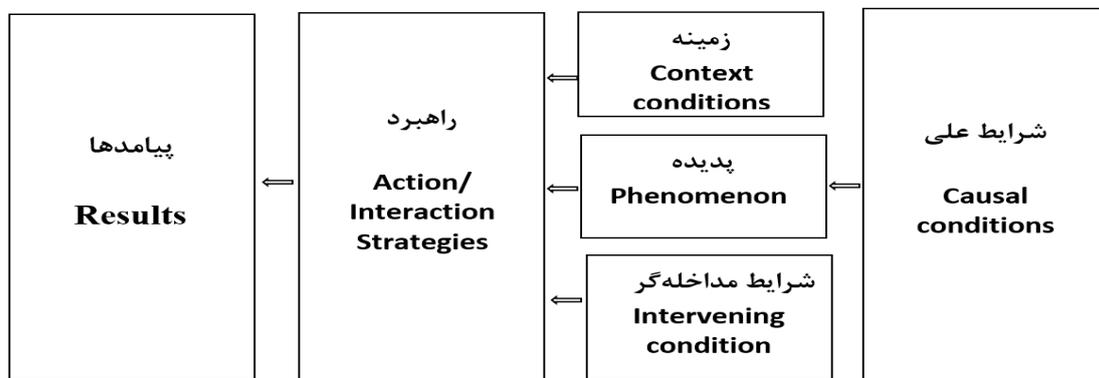
در مرحله نخست تحلیل داده‌ها، فرایند کدگذاری باز انجام شد. در این مرحله، تجزیه و تحلیل با بررسی کامل و دقیق مقالات آغاز شد؛ به‌گونه‌ای که پژوهشگر با بررسی خط‌به‌خط محتوای مقالات، مفاهیم کلیدی را شناسایی و استخراج کرد.

مرحله ۵) در این مرحله اصول کلی نظریه بنیانی برای تحلیل متونی که در مرحله قبل انتخاب شده‌اند، به‌کار گرفته می‌شود. نظریه بنیانی یک راهبرد پژوهشی عام، استقرایی و تفسیری است که در سال ۱۹۶۷ توسط Glaser & Strauss به‌وجود آمد. این روش آفرینش نظریه به روش استقرایی و تلاش برای درک درست و احساس مناسب از وقایع روزمره است، همچنین تلاشی است برای درک دنیای مشارکت‌کنندگان، آن‌طور که خود آنان ساخته‌اند. تجزیه و تحلیل و کدگذاری متن مقالات

ارتباط بین خرده‌طبقات مشخص شد و طبقاتی با مفاهیم جدید شکل گرفت.

فرایند کدگذاری محوری با استفاده از یک پارادایم که متضمن شرایط علی پدیده، زمینه، شرایط میانجی، کنش یا راهبردهای کنش و پیامدها ست، انجام می‌شود (Strauss and Corbin (2008). که در شکل ۲ به تصویر کشیده شده است.

در مرحله دوم در کدگذاری محوری رابطه بین مقوله‌های تولیدشده (در مرحله کدگذاری باز) ایجاد شد. اساس ارتباط‌دهی در کدگذاری محوری بر بسط و گسترش یکی از مقوله‌ها قرار گرفت. در مرحله کدگذاری محوری، داده‌های کدگذاری شده با یکدیگر مقایسه شدند و به‌صورت خوشه‌هایی که باهم تناسب دارند، درآمدند. کدها و دسته‌های اولیه‌ای که در کدگذاری باز ایجاد شده بود با موارد مشابه ادغام شد و

شکل ۲- مدل پارادایمی در نظریه بنیانی

Figure 2. Paradigmatic model in grounded theory

تدریج شکل گیرد. فعالیت عمده و اصلی این مرحله، ایجاد خط سیر داستانی است که همه طبقات را شامل می‌شود. در این مرحله بر فرایندهایی که در طول پژوهش رخ داده، تحلیلی کل‌نگرانه انجام شده است. در نهایت از بررسی هفت مقاله منتخب، ۱۲۷ کد اولیه که قدرت مفهومی بیشتری داشتند استخراج شد. در گام بعد با تعیین شباهت‌ها و تفاوت‌ها، ۲۳ مقوله فرعی و نهایتاً چهار مقوله اصلی شناسایی شدند.

نتایج

به‌طورکلی، پروژه‌های توسعه‌ای که منجر به جابجایی جمعیت‌های انسانی، به‌ویژه به‌صورت غیرداوطلبانه می‌شوند، معمولاً با پیامدهای گسترده اقتصادی، اجتماعی و زیست‌محیطی همراه هستند. این نوع

در مرحله کدگذاری محوری، توضیح و بیان منطقی مقوله‌ها امری ضروری است. این کار از طریق خط داستان انجام می‌شود. خط داستان عبارت است از توضیح مفصل و جزءبه‌جزء مقوله‌های عمده با ارجاع به یادداشت‌ها، خلاصه‌ها، استناد به نقل‌قول‌های افراد مورد بررسی.

در مرحله سوم (کدگذاری انتخابی) فرآیند انتخاب دسته‌بندی اصلی یا ابعاد، مرتبط کردن نظام‌مند مقوله‌ها با یکدیگر و تکمیل دسته‌بندی‌های نیازمند اصلاح و توسعه، دنبال شد. بدین منظور جمله‌هایی که پیش‌تر کدگذاری شدند، با هم ترکیب شده‌اند تا مقوله‌ای که قادر است سایر طبقات یا مفاهیم را به یکدیگر ارتباط دهد، شناسایی شود و چارچوب مفهومی پژوهش به

جنگل و همچنین طرح ساماندهی روستاهای پراکنده است. بررسی‌ها نشان می‌دهد که یکی از مهم‌ترین عوامل تخریب در جنگل‌های منطقه مورد پژوهش وجود دام و جنگل‌نشینان می‌باشد. بر طبق آمار پایه، مربوط به سال ۱۳۶۴ در جنگل‌های شمال چهار میلیون و ۳۷۰ هزار واحد دامی و ۷۸ هزار و ۳۹۰ خانوار جنگل‌نشین وجود داشت که از این تعداد در حدود ۱۳ هزار خانوار مشمول طرح خروج دام و ساماندهی جنگل‌نشینان شدند.

شرایط مداخله‌گر

شروط مداخله‌گر، شرایطی هستند که سبب می‌شوند اتخاذ راهبردها، تسهیل یا محدود شود. یکی از این شرایط تمایل تصمیم‌گیران و کارشناسان به جابجایی روستاییان مشمول طرح ساماندهی است. در بین شیوه-های مختلف الگوی اسکان مجدد، شیوه تجمع و ادغام که دارای مزیت‌های "صرفه‌جویی اقتصادی" در ارایه امکانات و خدمات است، نظر دست‌اندرکاران برنامه-های توسعه را بیشتر به خود جلب کرده است، زیرا عدم وجود امکانات مالی کافی و یا عدم وجود توان اجرایی کافی و مناسب در ارایه خدمات و امکانات لازم به تمامی نقاط روستایی از یک طرف و دور افتاده بودن اغلب نقاط روستایی، جمعیت کم و تعدد و پراکندگی آنها از طرف دیگر، از مشکلات عمران و توسعه روستایی در کشورهای درحال توسعه مانند ایران می-باشد.

از دیگر عوامل مداخله‌گر می‌توان به تمایل برخی از ساکنان روستاهای مشمول طرح، به‌ویژه جوانان، برای مهاجرت و ادغام در شهرها با هدف بهره‌مندی از امکانات رفاهی و خدماتی بیشتر اشاره کرد. همچنین، یکی از عوامل مؤثر در تسهیل روند جابجایی و تجمع روستاها، وجود اعتماد نسبی به تصمیم‌گیران و مجریان طرح، مانند شوراهای اسلامی روستا، ریش‌سفیدان و

جابجایی‌ها با ازبین‌رفتن نظام‌های تولیدی و تخریب زیرساخت‌های معیشتی، موجب ازدست‌رفتن دارایی‌ها و منابع درآمدی جوامع محلی می‌شوند. در نتیجه، افراد آسیب‌دیده در محیط‌های جدیدی اسکان می‌یابند که فرصت بهره‌گیری از مهارت‌ها و توانایی‌های تولیدی آنان محدود می‌شود. از سوی دیگر، شکل‌گیری رقابت‌های ناسالم برای دسترسی به منابع محدود، انسجام اجتماعی را کاهش داده و به تضعیف شبکه‌های روابط محلی، زوال اقتدار سنتی و فروپاشی همکاری‌های متقابل منجر می‌شود.

جابجایی سکونتگاه‌های روستایی، آنان را در معرض فقر گسترده‌ای قرارداد و زمینه بروز رفتارهای جدید در عرصه فعالیت‌های معیشتی را فراهم کرده است. تبدیل روستایی مولد به کارگران ساده به بیکاری اجباری و ناخواسته بخش زیادی از جوامع آسیب‌دیده (مردانی که به‌رغم توانمندی در زمینه کشاورزی، قدرت کار در فعالیت‌های سخت کارگری را ندارند) منجر شده است. بی‌توجهی مسئولان امر در ابتدای عملیات ادغام نواحی روستایی برای ایجاد زمینه‌های لازم برای تأمین نیازهای شغلی نیز مزید بر علت بوده به‌گونه‌ای که عده-ای از اهالی روستاهای مذکور پس از دریافت تسهیلات مربوط به ساخت مسکن و زندگی در محل جدید به-علت بروز مشکلات، دوباره به روستاهای محل اقامت خود بازگشتند، مهم‌ترین دلیل مخالفت‌ها با پدیده جابجایی در نظر نگرفتن وضعیت اشتغال مردمی بود که تحت پوشش این طرح قرار گرفته بودند.

شرایط علی جابجایی سکونتگاه‌ها

شرایط علی عبارت از حوادث و وقایع و اتفاق‌هایی است که به‌وقوع یا گسترش پدیده‌ای می‌انجامد. شرایط علی که اهالی روستاهای مورد بررسی آن را دلیل پدیده جابجایی سکونتگاه‌های روستایی از نواحی جنگلی به شهر دانسته‌اند، اجرای طرح ساماندهی خروج دام از

یا ادغام و تجمیع روستاها با یکدیگر به تغییر سبک زندگی و در نتیجه کاهش روحیه قناعت در آنها منجر شده است.

در بسیاری از پژوهش‌ها، یکی از چالش‌های اصلی مطرح‌شده، مشکل اشتغال به‌ویژه برای جوانان در روستاهای جابجاشده است. به‌طورکلی، جابجایی روستاها تأثیر زیادی در بهبود وضعیت اشتغال نداشته است. نبود فرصت‌های شغلی در محیط جدید و کمبود مهارت‌های تخصصی موجب شده است تا بسیاری از جوانان ناگزیر به فعالیت در مشاغل کارگری یا حتی مشاغل غیررسمی و ناپایدار روی آورند. ناسازگاری میان محیط جدید زندگی و الگوی سنتی معیشت روستایی که پیوندی نزدیک با منابع طبیعی و محیط پیرامون دارد از دیگر پیامدهای جابجایی سکونتگاه‌های روستایی به‌شمار می‌رود. همچنین، اجرای طرح اسکان مجدد و خروج دام و دامداران از جنگل، به دلیل بی‌توجهی به ظرفیت‌های اقتصادی خانوارهای مشمول و فروپاشی ساختارهای تولید روستایی، بدون برنامه‌ریزی مناسب برای ایجاد معیشت جایگزین، زمینه‌ساز گسترش فقر در میان جوامع جابجا شده است. در نتیجه، نیاز به حمایت نهادهای امدادی مانند کمیته امداد امام خمینی (ره) و سازمان بهزیستی در این مناطق افزایش یافته است

نتایج بررسی‌های پیشین نشان می‌دهد اجرای طرح خروج دام و تغییر سکونتگاه کاهش امنیت جوامع را به دنبال داشته است، تغییر در ابعاد کنش متقابل، تغییر در فاصله اجتماعی، تغییر در شکل روابط از قبیل مواردی است که به کاهش امنیت در سکونتگاه جدید منجر شده است.

نهادهای دولتی است. ساکنان روستاهای جابجاشده، اعتماد خود به نهادهای تصمیم‌ساز دولتی و ناآگاهی از پیامدهای احتمالی جابجایی را از دلایل پذیرش این سیاست عنوان می‌کنند. از دیگر شرایط تسهیل‌کننده اسکان مجدد می‌توان به نگرانی از وقوع بلایای طبیعی، مانند رانش زمین در مناطق جنگلی اشاره کرد؛ عاملی که موجب شد اهالی روستاهای مشمول طرح، از نظر روانی آمادگی بیشتری برای پذیرش و اجرای طرح جابجایی داشته باشند.

شرایط زمینه‌ای

زمینه یک پدیده در واقع همان محل وقوع حوادث و وقایع متعلق به یک پدیده است که در طول طیف بعدی نشانگر سلسله شرایط خاصی است که در آن راهبردهای کنش/کنش متقابل انجام می‌شود. به باور کارشناسان منابع طبیعی و تصمیم‌گیران دولتی قرارگیری سکونتگاه‌های روستایی و به‌طبع آن استفاده روستاییان از درختان جنگلی برای مصارف سوخت و چرای دام در عرصه‌های جنگلی، زادآوری طبیعی جنگل‌ها را به مخاطره انداخته و تخریب بیش از پیش آنها را به دنبال داشته است.

پیامدهای به‌کارگیری راهبردها

یکی از مهم‌ترین پیامدهای اجرای طرح خروج دام از جنگل و اسکان مجدد در نواحی مورد بررسی تبدیل شدن جامعه تولیدکننده روستایی به جامعه مصرف‌کننده شهری است. ترک مکان سکونت و اسکان در محل جدید سبب بدون استفاده ماندن و ازدست‌رفتن امکانات تولیدی در روستا شده است. براساس نتایج بررسی، از پیامدهای طرح خروج دام از جنگل و اسکان مجدد افزایش هزینه‌های زندگی است. استقرار در مکان جدید در کنار الزامات زندگی شهری به ازدیاد هزینه‌های زندگی منجر شده است. همچنین جابجایی روستاییان و

در خصوص گسترش امکانات مانند دسترسی به راه‌های مناسب‌تر، بهبود دسترسی به امکاناتی مانند آب، برق و گاز و غیره را به دنبال داشته است. در شکل ۳ مدل پارادایمی طرح خروج دام از جنگل ارائه شده است.

بحث

این پژوهش باهدف شناسایی ابعاد مختلف طرح خروج دام از جنگل انجام شده است. با توجه به آنچه در بخش‌های پیشین درباره تغییرات به وجود آمده در ابعاد مختلف زندگی ساکنین روستاهای مشمول طرح ساماندهی خروج دام، می‌توان اذعان کرد که در نتیجه اجرای راهبرد جابه‌جایی سکونتگاه‌های روستایی واقع در جنگل، شاهد تغییرات گسترده‌ای در شیوه زیست افراد مورد بررسی هستیم. از این رو، با عنایت به آنچه بیان شد، می‌توان چنین گفت که مشاهدات، بررسی‌ها و "تجربه زیسته" پژوهشگر، بیانگر وقوع تغییرات متنوع "ذهنی-عینی" در "زیست محیط" روستایی منطقه است. تغییرات مذکور در حوزه اقتصاد و معیشت روستاییان "افزایش هزینه‌های زندگی" و کاهش قناعت یعنی در اثر استقرار مکان جدید در کنار الزامات زندگی شهری و تغییر سبک زندگی بوده است. همچنین نبود امکانات ادامه فعالیت‌های کشاورزی و دامداری در اثر از دست دادن امکانات تولید، از جامعه تولیدکننده به یک جامعه مصرف‌کننده مبدل شده و کاهش اشتغال و کاهش درآمد موجب گسترش اشتغال کاذب و ناپایدار و "دگرگونی در ساختار شغلی" و گسترش مشاغل خدماتی و کاهش مشاغل در بخش کشاورزی شده است، این نتایج با نتایج (Mohammadi Ostadkalayeh et al. (2017) مطابقت دارد.

درحوزه مرتبط با مسائل اجتماعی "دگرگونی اجتماعی" یعنی تعلق به مکان و تغییر جایگاه و منزلت اجتماعی و احساس کوچک‌پنداری، به‌ویژه در افراد مسن، افسردگی

از سوی دیگر اجرای طرح اسکان مجدد و خروج دام از جنگل نقش غیرقابل انکاری بر سه عامل تبیین-کننده مضمون سرمایه اجتماعی یعنی مشارکت اجتماعی، اعتماد اجتماعی و انسجام اجتماعی روستاییان گذاشته است.

منزلت، پایگاه اجتماعی است که فرد در میان یک گروه دارد. یا به مرتبه اجتماعی یک گروه در مقایسه با گروه‌های دیگر گفته می‌شود. منزلت در روابط اجتماعی و نظام قشربندی نقش اساسی ایفا می‌کند و با تعهد، اعتبار، حیثیت، آبرو، نفوذ، تأیید اجتماعی و احترام ارتباط دارد. عواملی مانند تعداد دام و وسعت اراضی کشاورزی بر منزلت در جوامع روستایی موثر است. اجرای طرح خروج دام از جنگل به دلیل برهم زدن ساختار تولیدی و همچنین گسترش مقدار خانوارهای هسته‌ای نسبت به خانوارهای گسترده فرصتی را فراهم کرده است تا همراه با جدایی فیزیکی افراد جوان، اقتدار والدین در ابعاد اقتصادی و اجتماعی کاهش یافته است. همچنین گسترش فقر و برهم خوردن ساختارهای قدرت در جامعه روستایی تغییرات شگرفی را بر جایگاه و منزلت افراد ایجاد کرده است.

از موضوعات مهم در جامعه‌شناسی روستایی مسئله دین و امر مذهبی در حیات روستایی است. نظریات گوناگون علوم اجتماعی بیانگر اهمیت و نقش تعیین‌کننده دین در جامعه و فرهنگ است. بررسی‌های انجام شده بیانگر کاهش اندازه اعتقادات مذهبی جامعه مورد بررسی پس از اجرای طرح است.

یکی از نتایج اجرای طرح‌های جابجایی سکونتگاه‌ها و ادغام در نواحی شهری بهبود امکانات بهداشتی در مکان جدید می‌باشد. افزایش کیفیت مسکن از نظر مصالح و تجهیزات و وضعیت عمرانی در مقایسه با مسکن قبلی موجود در روستا از اثرهای اجرای طرح خروج دام از جنگل است. اجرای طرح اثرهای مثبتی

نظام همسایگی و کاهش روابط چهره به چهره، گسترش پرخاشگری، اعتیاد و فساد را در پی داشته است که با نتایج (2013) Towhidi et al و Mohammadi (2015) Ostadkalayeh & Khorasani همسو است.

و کاهش فعالیت‌های اجتماعی و کاهش اعتقادات مذهبی را در بر داشته است. همچنین ازدست‌دادن سرمایه اجتماعی (اعتماد اجتماعی، انسجام اجتماعی و مشارکت اجتماعی) سبب دگرگونی ابزار کنترل اجتماعی و تغییر در شکل روابط اجتماعی، تغییر در

شکل ۳- مدل پارادایمی استخراج شده بر اساس نظریه بنیانی برای تأثیر برنامه اسکان مجدد بوم‌شناسی
Figure 3. Extracted paradigm model according to grounded theory for Impact of the ecological resettlement program

نویین ارتباطی مثل اینترنت و غیره از پیامدهای کالبدی است که با Pahlavan Zadeh et al, 2012 همسو است. در حوزه پیامدهای نهادی "منفعت طلبی نمایندگان روستا" و نیز "عدم پایبندی سازمان‌های دولتی به تعهدات طرح" موجب شده مردم هم به تعهدات خود پایبند نباشند. همچنین با توجه به "عدم برنامه‌ریزی درست در اجرای طرح" ضرورت دارد تا اجرای طرح دستخوش بازنگری شود. Rajabloo et al, 2023 نیز علت اصلی موفق نبودن این طرح‌ها را به‌طور عمده در

در حوزه پیامدهای کالبدی به دلیل نبود شرایط اشتغال و فعالیت اقتصادی و کاهش درآمد عده‌ای از افراد به محل روستاهای قدیم برگشته و "دومکانه- شدن" عده‌ای برای استفاده از شرایط و امکانات در محل قدیم را به دنبال داشته است. همچنین بهبود امکانات بهداشتی و "تغییر الگوی مسکن" و "بی‌کارکرد شدن مسکن با فعالیت‌های تولیدی"، افزایش استحکام و ایمنی با لحاظ کردن معیارهای فنی در ساخت مسکن‌های جدید در برابر بلایا" و استفاده از شیوه‌های

محیطی ریشه دوانده است. علاوه بر این، این پیوندها توسط نشانگرهای فرهنگی ملموس و ناملموس که به-طور جدایی ناپذیری با مکان‌های خاص مرتبط هستند، نمادین می‌شوند و تکرار آنها را در سکونتگاه‌های جدید دشوار می‌کنند. بازسازی این ارتباط حیاتی بین جامعه و مکان در یک محیط جدید، فرآیندی زمان‌بر و بسیار سخت است. بازنگری در طرح ساماندهی خروج دام از جنگل براساس سیاست‌های جامع که ابعاد اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی و محیطی را توأمان مورد توجه قرار دهد، در کنار توسعه معیشت جایگزین، تقویت سرمایه اجتماعی و توجه به رویکرد حکمرانی مشارکتی (حضور فعال جوامع محلی در مدیریت طرح‌ها، به‌جای تحمیل بالا به پایین) از مهم‌ترین توصیه‌های سیاستی در اجرای طرح ساماندهی خروج دام از جنگل است.

ساختار ناهماهنگ فرهنگی و اجتماعی و جامعیت نداشتن طرح‌ها دانسته، زیرا سکونتگاه و مجتمع زیستی اعم از کوچک و بزرگ در بوم‌شناسی محلی، منطقه‌ای و اجتماعی خود ریشه دوانیده و مردم تمایل ندارند به سادگی تغییر مکان دهند که با نتایج این پژوهش مطابقت دارد.

سیاست خروج دام از جنگل یک نمونه بارز از طرح‌های زیست محیطی است که بدون در نظر گرفتن ابعاد چندگانه توسعه انسانی، پیامدهای ناخواسته ایجاد کرده است. موفقیت چنین طرح‌هایی تنها در صورت یکپارچه‌سازی اهداف محیط‌زیستی با نیازهای معیشتی، اجتماعی و نهادی جوامع محلی امکان‌پذیر است. این امر مستلزم بازسازی شبکه‌های اجتماعی، وابستگی‌های سیاسی و روش‌های امرار معاش است. این ارتباطات عمیقاً در بافت‌های فرهنگی، اجتماعی، اقتصادی و

References

- Abera, A.; Yirgu, T.; Uncha, A., Impact of resettlement scheme on vegetation cover and its implications on conservation in Chewaka district of Ethiopia. *Environmental Systems Research* **2020**, 9(1), 1–17.
- Azimi, N.; Amiri Lamar, M., Investigation of effects of livestock exit plant from forest on forest settlers in Guilan forest (Case study: Rezvanshahr forest). *Geographic Research* **2008**, 63, 157–171. (In Persian)
- Babaei, B.; Seyedian, S.; Toomaj, A., The role of flood risk management approach on resilience of local communities (Case Study: Flooded villages of Gorgan-Rud watershed). *Geographical Planning of Space* **2020**, 10(36), 63–76. (In Persian)
- Badrifar, M.; Haghzad, A., Geographical study of socioeconomic effects of livestock exit from forest plan in Kelardasht region (Chaloos city). *Geographic Territory Quarterly* **2007**, 4(3), 29–46. (In Persian)
- Bazgir, M.; Hydari, M.; Zeynali, N.; Kohzadean, M., Effect of land use change from forest to agriculture and abounded of agriculture on soil physical and chemical properties in Zagros forest ecosystem. *Journal of Environmental Science and Technology* **2020**, 22(1), 201–214. (In Persian)
- Cernea, M. M., Compensation and benefit sharing: Why resettlement policies and practices must be reformed. *Water Science and Engineering* **2008**, 1(1), 89–120.
- Dikmen, N., Sustainable relocation in rural areas: An investigation in Cukur Village, Turkey. *European Journal of Sustainable Development* **2018**, 7(1), 59.
- FAO. Global forest resources assessment 2015. *Desk Reference, Food and Agriculture Organization of the United Nations* **2015**, Rome.
- Fayaz, E.; Nosrati, R.; Mansouri Moghadam, M., Evaluating the effects of development programs on local communities (Case Study; Ilam Province Dam Construction Project). *Sociological Review* **2021**, 28(1), 323–355. (In Persian)
- Fazeli, M.; Mohammadi Parsa, M. J., Appraisal of social effects of plan implementation of livestock exit from forest. *Rural Research* **2014**, 5(3), 517–540. (In Persian)
- Firouzniya, G.; Mousakazemi, S.; Sadeghi Taheri, A., Review the effect of merging village in the city, samples of villages merged into Kashan city. *Geography and*

- Development* **2012**, 9(25), 79–96. (In Persian)
- Fischer, R.; Giessen, L.; Günter, S., Governance effects on deforestation in the tropics: a review of the evidence. *Environmental Science & Policy* **2020**, 105, 84–101.
- Hay, M.; Skinner, J.; Norton, A., Dam-induced displacement and resettlement: A literature review. *Future Dams Working Paper 004, The University of Manchester*, **2019**.
- Heineman, K. D.; Caballero, P.; Morris, A.; Velasquez, C.; Serrano, K.; Ramos, N.; Gonzalez, J.; Mayorga, L.; Corre, M. D.; Dalling, J. W., Variation in canopy litter fall along a precipitation and soil fertility gradient in a Panamanian lower montane forest. *Biotropica* **2015**, 47, 300–309.
- Hunde, M.; Anjulo, A.; Tulu, B., Impact of resettlement program on forest cover change: The case of Anbessa Forest, Benishangul-Gumuz Region, Ethiopia. *International Journal of Environmental Monitoring and Analysis* **2021**, 9(6), 177-189.
- Jahed, H. A.; Mohammadi Ostadkelayeh, A.; Tahmasebi, A.; Pahlavan Zadeh, H., Analysis of factors contributing to the occurrence of crime in natural resources: a thematic analysis. *Forest Research and Development* **2024**, 2(10), 223-240. (In Persian)
- Khoonsiavashan, S.; shakeri, Z.; Mohammadi Samani, K.; Maroofi, H., Effect of livestock type and grazing intensity on vegetation composition and diversity in Armardeh forests, Baneh. *Forest Research and Development* **2021**, 2(7), 213-234. (In Persian)
- Kooch, Y.; Azizi, M.; Seyed, M.; Hosseini, M., The effect of forest degradation intensity on soil function indicators in northern Iran. *Ecological Indicators* **2020**, 114, 1–9.
- Lavaei Adaryani, R.; Ghasemi, I.; Mohammadi Gharehghani, M.; Noorbakhsh Jafari, S., Analysis of resettlement consequences: An ethnography in Lerini Olya and Lerini Sofla villages. *Housing and Rural Environment* **2019**, 37(164), 27–40. (In Persian)
- Lo, K.; Wang, M., How voluntary is poverty alleviation resettlement in China. *Habitat International* **2018**, 73(1), 34–42.
- Ma, L.; Liu, S.; Fang, F.; Che, X.; Chen, M., Evaluation of urban-rural difference and integration based on quality of life. *Sustainable Cities and Society* **2020**, 54, 101877.
- Mahboobi, M.; Teimouri, Z., An investigating on causes for rancher's unwillingness to livestock exclusion from the forests of the Galikesh County, Iran. *Iranian Journal of Forest and Poplar Research* **2021**, 29(3), 285–300. (In Persian)
- Mahdavi, A.; Rangin, S.; Mehdizadeh, H.; Mirzaei Zadeh, V., Modelling the trend of Zagros forest degradation using logistic regression (Case study: Chardavol Forest of Ilam province). *Geography and Environmental Sustainability* **2018**, 8(27), 1–13. (In Persian)
- Mamude, M.; Alemu, G., The impact of resettlement program on livelihoods of indigenous community, the case of Esira District in Dawuro Zone, SNNPRS. *International Journal of Economy, Energy and Environment* **2021**, 6(3), 71–75.
- Milgroom, J.; Ribot, J., Children of another land: Social disarticulation, access to natural resources and the reconfiguration of authority in post resettlement. *Society & Natural Resources* **2020**, 33(2), 184–204.
- Mohammadi Ostadkelayeh, A.; Khorasani, M., Study of relation between resettlement and social capital in rural area (Case Study: Resettlement in flooded villages in Golestan Province). *Journal of Spatial Planning* **2015**, 5(3), 85–104. (In Persian)
- Mohammadi Ostadkelayeh, A.; Khorasani, M.; Pahlavan Zadeh, H., Analysis and the measurement of the impact of resettlement on livability of rural communities (Case Study: Flood-Stricken Villages of East Golestan Province). *Journal of Housing and Rural Environment* **2017**, 36(160), 59–70. (In Persian)
- Mohammadi Ostadkelayeh, A.; Tahmasebi, A.; Kashani, M.; Keshavarz, M., Assessing stakeholder perceptions of natural resource management alignment with good governance indices: a case study of the eastern region of Golestan Province. *Forest Research and Development* **2024**, 4(9), 515-533. (In Persian)
- Mohammadi Ostadkelayeh, A.; Toomaj, A.; Mehrabi Nia, F.; Bahlake, M., Investigating the relationship between spatial resilience and individual resilience of areas subject to resettlement plan (Case study of northeastern flooded areas of Golestan province). *Journal of Geography and Environmental Hazards* **2022**. (In Persian)

- Motamed, M.; Ghorbani Piralidehi, F., Evaluation of organizing plan of livestock exit from forest (Case Study: Central Part of Rezvanshahr City). *Ecology of Iranian Forest* **2021**, 9(17), 20–29. (In Persian)
- Nesha, M. K.; Herold, M.; De Sy, V.; Duchelle, A. E.; Martius, C.; Branthomme, A.; Pekkarinen, A., An assessment of data sources, data quality and changes in national forest monitoring capacities in the Global Forest Resources Assessment 2005–2020. *Environmental Research Letters* **2021**, 16(5), 054029.
- Niyasati, M.; Garakani, S., Evaluation the implications of rural resettlement due to the aggregation of flooded villages (Case Study: The villages in east of Golestan Province). *Hoviatshahr* **2020**, 14(41), 75–86. (In Persian)
- Omisore, A. G., Attaining sustainable development goals in sub-Saharan Africa; the need to address environmental challenges. *Environment and Development* **2018**, 25, 138–145.
- Pahlavan Zade, H.; Mohammadi Ostadkalyeh, A.; Khorasani, M. A., The quality of life assessment in post disaster (flood) rural resettlement (Case study: Resettlement villages in Pishkamar-Golestan province). *Journal of Housing and Rural Environment* **2012**, 31(137), 97–112. (In Persian)
- Perera, J., Lose to gain: Is involuntary resettlement a development opportunity? *Asian Development Bank* **2014**, Manila.
- Piggott-McKellar, A. E.; Pearson, J.; McNamara, K. E., A livelihood analysis of resettlement outcomes: Lessons for climate-induced relocations. *Ambio* **2020**, 49: 1474–1489.
- Rahimian, M.; Irvani, H.; Kalantari, H.; Etemad, V., Investigating the factors affecting the sustainable utilization of forest among foresters in Lorestan province. *Agriculture Economics and Development Research* **2016**, 3, 673–681. (In Persian)
- Rajabloo, Y.; Mohammadi Ostadkelayeh, A.; Bayat, N.; Behmanesh, B., Effects of the organizing of livestock and forest residents exit out of the forest on rural communities: A thematic analysis. *Journal of Rural Research* **2023**, 13(4), 734–749. doi:10.22059/jrur.2022.342833.1743. (In Persian)
- Roba, I. L.; Dube, E. E.; Beyene, D. L., Resettlement and its impacts on land use land cover change in Nansebo district, Ethiopia. *GeoJournal* **2021**, 1–19.
- Schua, K.; Wende, S.; Wagner, S.; Feger, K., Soil chemical and microbial properties in a mixed stand of spruce and birch in the Ore Mountains (Germany)—A case study. *Forests* **2015**, 6, 1949–196.
- Shi, P.; Vanclay, F.; Yu, J., Post-resettlement support policies, psychological factors, and farmers' homestead exit intention and behavior. *Land* **2022**, 11(2), 237.
- Strauss, A.; Corbin, J. M., Basics of qualitative research: Grounded theory procedures and techniques. *SAGE Publications* **2008**, P 270.
- Towhidi, M.; Yazdian, F.; Adarnoosh, M. R.; Ishaghi, M.; Adil, M. N.; Kohistani, J. S., Evaluation of the effects of organizing the livestock withdrawal from forest on foresters (Case Study: Abbasabad Forest). *Natural Ecosystems of Iran* **2013**, 3(4), 75–84. (In Persian)
- Vanclay, F. Project-induced displacement and resettlement: From impoverishment risks to an opportunity for development? *Impact Assessment and Project Appraisal* **2017**, 35(1), 3–21.
- Wang, Z., Life after resettlement in urban China: State-led community building as a reterritorialization strategy. *International Journal of Urban and Regional Research*, **2022**.
- Wang, Z.; Nixon, R.; Erwin, A.; Ma, Z., Assessing the impacts of large-scale water transfer projects on communities: Lessons learned from a systematic literature review. *Society & Natural Resources* **2021**, 34(6), 822–843.
- Wilmsen, B.; Webber, M., What can we learn from the practice of development-forced displacement and resettlement for organized resettlements in response to climate change? *Geoforum* **2015**, 58, 76–85.
- Xu, Y.; Shi, G.; Dong, Y., Effects of the post-relocation support policy on livelihood capital of the reservoir resettlers and its implications—A study in Wujiang Sub-Stream of Yangtze River of China. *Sustainability* **2022**, 14(5), 2488.
- Yang, C.; Qian, Z., Resettlement with Chinese characteristics: The distinctive political-economic context, (in) voluntary urbanites, and three types of mismatch. *International Journal of Urban Sustainable Development* **2021**: 1–20.

Yang, Y.; de Sherbinin, A.; Liu, Y., China's poverty alleviation resettlement: Progress, problems and solutions. *Habitat International* **2020**, 98: 102135.

Yankson, P. W.; Asiedu, A. B.; Owusu, K.; Urban, F.; Siciliano, G., The livelihood challenges of resettled communities of the Bui dam project in Ghana and the role of Chinese dam-builders. *Development Policy Review* **2018**, 36: 476–494.

Yeboah, A. S.; Baah-Ennumh, T. Y.; Okumah, M., Understanding the economic, socio-cultural, and environmental impacts of resettlement projects. *African Geographical Review* **2020**: 1–22.

